

دکتر مهدی یاراحمدی خراسانی

پوشیدن لباس آراسته، تمیز و مناسب یکی از علاقه مندی های انسان هاست؛ لباسی که بدن را می پوشانند و زیبا می کنند. اما علاوه بر لباسی که بر تن انسان است، روح آدمی نیز لباسی فاخر و آراسته می خواهد. تقوا برای روح مانند خانه است برای زندگی و مانند جامه است برای تن، پس بدانید که این برای شما بهتر است؛ همان طور که قرآن کریم می فرماید: «وَلِبَاسُ التَّقْوَى ذَلِکَ خَیْرٌ» که معنای آن چنین است: «و لباس تقوا نیکوترین جامه است». شاید انسان ها اگر به همین یک جمله از توصیه های شریف قرآن کریم توجه می کردند، بسیاری از انحراف ها، اشتباه ها، دشمنی ها و ناپهنجاری های حیات بشری رخ نمی داد و زندگی آدمی بسیار سالم تر و لذت بخش تر بود.

واقعیت تلخ زندگی امروز این است که در آن، «اخلاق» حلقه مفقوده کارکرد نظام های بشری است و متأسفانه در بسیاری از مناسبات و تصمیم های انسان، اخلاق رنگ باخته است و اصول آن رعایت نمی شود یا اینکه کمتر به آن توجه می شود. گاهی ناخودآگاه به مرور زمان، انسان دچار غفلت می شود و فراموش می کند که خدا او روز حسابی هست و باید برای یکایک رفتارهایش پاسخگو باشد، لذا تخته گاز می رود و هرطور منافعتش اقتضا کند، رفتار می کند و بعد از مدتی، بسیاری از اصول را کنار می گذارد و تنها به مطامع و مصالح شخصی و دنیوی خود می اندیشد.

بدین گونه در ورطه ای هولناک از زندگی قرار می گیرد که شاید دنیای خود را آباد کند، ولی نهایتاً برایش سودی نخواهد داشت و عاقبتی نامبارک در انتظارش خواهد بود. خودسازی و برخورداری از آمادگی روحی در مواجهه با اتفاقات روز و پدیده های اجتماعی برای انسان، اصلی مهم و اساسی است. باید علاوه بر اینکه به سلامت جسمانی خود اهمیت می دهیم، روح و روان خویشتن را نیز از پلیدی ها و هرآنچه ما را از مقام انسانی و اخلاقی دور می کند، در امان نگه داریم. در جریان یک برنامه خودسازی، باید به ابعاد مختلف پرداخت. اگرچه محور خودسازی، فاصله گرفتن از «راحت» و «غفلت» است. گاهی این حرکت به پیگیری برنامه های معنوی و اصلاح صفات روحی می پردازد و گاهی به تنظیم فعالیت های رایج زندگی معطوف می شود. تقوا، تنها رعایت حدود مسلمانی و دستورات شریعت نیست، بلکه از آن بالاتر در معنای واقعی خود، رعایت حدود انسانی و اخلاقی است.

دقیقا همان جایی معنا پیدا می کند که انسان در معرض تصمیم یا رفتاری قرار می گیرد که دوگانه خیر و شر است. اینجااست که انسان اگر در مدار رعایت حدود باشد و به بیان دیگر بر مدار تقوا حرکت کند، باعث سعادت خویشتن می شود و در غیر این صورت به همان میزان از مسیر منحرف خواهد شد. تقوا و پرهیزکاری، یک فضیلت اخلاقی منحصربه فرد، کانون تمام خوبی ها و نیروی بازدارنده درونی است که ماشین وجود انسان را از سقوط در پرتگاه ها حفظ می کند و او را به سرمزنل مقصود می رساند. تقوا به قلعه مستحکمی می ماند که انسان را از تاخت و تاز دشمنان داخلی، یعنی هوا و هوس های نامشروع نفسانی و شیطنانی، محفوظ می دارد و از اصابت تیرهای مسموم و ضربه های مهلک گناه به روح و روان او جلوگیری می کند و قلبش را مرکز تابش انوار الهی قرار می دهد.

در مسیر زندگی، شهوات و امیال و هوس ها و امید های کاذب و دروغین و لغزش های فراوان وجود دارد. اینجااست که انسان باید دائم مراقب باشد مبدا روحش آسیب ببیند و این جز بایبیداری و آگاهی و مراقبت همیشگی و مستمر، امکان پذیر نیست. در دنیای مادی چون همه چیز فانی است، پس ارزش آن محدود و محصور و پایان یافتنی است. پس لباس علم، شهرت، مقام، ثروت، خدمت و هر چیز دیگری از این جنس را از تن خارج کنید و لباس تقوا که همانا در نظر داشتن اخلاق و انسانیت است، بر تن کنید و با آن لباس در مسیر علم، خدمت، شهرت و... تلاش کنید که همانا تلاش در هر مسیری که با لباس تقوا باشد، گرفتار گزی و انحراف نخواهد بود و «تاب و خالص» دنیا و آخرت آدمی را ختم به خیر خواهد کرد.

انتخابات و انتخاب اصلح

هر فرد عاقل و بالعی از اجتماع زندگی می کند که اگر آن اجتماع بر پیشانی باورهای دینی و فکری خود به انتخابات در عرصه های مختلف و فعل مشارکت اجتماعی به عنوان یکی از اصول تمدنی اعتقاد دارد، می تواند باتوجه به باورهای اعتقادی خویش، بنیان های حرکت های اجتماعی خودش را بررسی کند. در بحبوحه روزهای انتخابات قرار داریم و خوب است به منابع مکتوب درباره این موضوع رجوع کنیم. امروز به کتاب «انتخابات و انتخاب اصلح»، نوشته عباس چهاردولی و ابوالقاسم دل انگیز، نگاهی می اندازیم. این کتاب، نقش و تأثیر مردم در نظام های سیاسی مختلف، مشارکت مردم در نظام سیاسی ایران، اهمیت انتخابات در ایران و قوانین مربوط به آن را بررسی می کند.

عباس چهاردولی و ابوالقاسم دل انگیز کتاب خود را با سخنان بنیان گذار کبیر انقلاب اسلامی و رهبر معظم انقلاب درباره انتخابات آغاز می کنند و در ادامه، سخنان سایر اندیشمندان و بزرگان اسلام در این زمینه را می آورند. کتاب «انتخابات و انتخاب اصلح»، به فعالیت سیاسی مردم در ایران و سایر کشورها نیز اشاره می کند و میزان مشارکت و نوع تصمیم گیری مردم را نشانه ای از نگرش سیاسی آن ها به مسئولان کشور می داند. نویسندگان با استناد به این موضوع، انتخابات دوره های آینده ایران را بسیار مهم می دانند؛ زیرا مشارکت مردم، پیغام بسیار مهمی درباره پایداری و مردم سالاری ایران به کشورهای منطقه و فرمانطقه ای مخابره می کند و می تواند الگوی مناسبی برای انتخابات در سایر کشورها باشد.

در بخشی از کتاب می خوانیم:

«هم زمان با روی کار آمدن رضاشاه، فضای استبدادی دوباره کشور را فرا می گیرد. در این دوره، قانون اساسی مشروطه به راحتی زیر پا گذاشته می شود و به دنبال آن، نقش آفرینی مجلس در سیاست خارجی، بسیار کم رنگ می گردد. مجلس به ابزار دولت تبدیل شده و نمایندگان به صورتی دست چین شده که موافق نظرات ملوکانه باشند، وارد مجلس می گردند. همه تصمیم ها در همه حیطه ها، علی الخصوص در حیطه سیاست خارجی، با نظرات شخص رضاشاه مورد تأیید قرار می گیرد. نمونه بارز آن، امضای قرارداد ۱۹۳۳ با انگلستان است که از هیچ گونه پشتوانه منطقی و عقلانی برخوردار نبوده و منافع ملی ایران را به هیچ وجه تأمین نمی کند. این قرارداد به خاطر حضور دیکتاتوری رضاشاه و عدم توانایی مجلس به راحتی به تصویب می رسد.

به طور کلی باید اذعان نمود که در این دوره، مجلس هیچ گونه نقشی در تعیین اهداف، اولویت ها و رفتارهای سیاست خارجی نداشته و رضاشاه به تنهایی به تعیین خط مشی سیاست خارجی کشور می پردازد. رضاشاه همچنین در مجالس ۶ و ۷، مخالفان بالقوه و بالفعل خودش را که بازمانده از مشروطه بودند، با می کشد و یا تبعید می نماید.

مدرس، مصدق، فرخی یزدی، تقی زاده و... از جمله افرادی هستند که در این دوره، مورد غضب رضاشاه قرار می گیرند. رضاشاه حتی پس از مدتی حامی خودش تیمورتاش را که از اعضای مجلس و یکی از عاملان اصلی تعیین سیاست خارجی کشور بود، حذف می کند. این دوره، نمود کامل عدم نقش آفرینی مجلس به شمار رفته و تنها، دیکتاتوری رضاشاه تعیین کننده همه سیاست های داخلی و خارجی کشور است. در این زمان، سیاست خارجی کشور به سوی آلمان میل می کند، در حالی که دگرگونی رابطه به سوی آلمان و اصرار بر ادامه آن بدون اتکا به مبادی عقلانی بود که مجلس هیچ گونه دخالتی در آن نداشت.»

شهریار
شاهارNEWS.IR
۱۴
شماره ۱۴۵۵
۱۳۹۷

آنچه درباره رعایت اخلاق در عرصه مشارکت های اجتماعی به خصوص انتخابات باید بدانیم

اخلاق در مشارکت های اجتماعی

حمیده ذاکری | انتخابات در هر

کشوری که مردم آن دارای کرامت و شأن انسانی اند

و خواهان انتخاب سرنوشت خودشان هستند، بسیار

مهم است. این اصل مهم در ساختار سیاسی، بزرگ ترین نماد

مردم سالاری دینی در کشور ماست. بر اساس اصل ششم قانون اساسی در

نظام جمهوری اسلامی ایران، امور کشور باید به اتکای آرای عمومی اداره شود.

آن هم از راه انتخابات؛ انتخاب رئیس جمهور، نمایندگان مجلس شورای اسلامی،

اعضای شوراها و نظیر این ها یا از راه همه پرسی در حوزه هایی که در اصول دیگر

این قانون، تعیین می شود. باتوجه به این اصل، در جمهوری اسلامی ایران، حکومت و

قانون گذاری در چارچوب اصول قانون اساسی با اراده و نظر ملت، رقم می خورد. برگزاری

انتخابات، در حقیقت تبلور اراده و خواست مردم است و در این راستا توجه به آموزه های

دینی، بیانات بنیان گذاران و تئوریسین های اسلامی در زمینه اخلاق مداری در عرصه

سیاست و مشارکت همگانی نیز مهم است. همان طور که رهبر معظم انقلاب درباره این

امر بیان کرده اند: «میدان انتخابات، میدان مسابقه خدمت است. قرآن به ما دستور

می دهد فاستقیوا الخبرات؛ دنباله کار نیک با هم مسابقه بدهید و پیش بروید.

با این نگاه بایستی به انتخابات نگاه کنند. نفرت پراکنی و اتهامات چنین

و چنان [نباشد]». (۱۴۰۰/۳/۶)؛ بیانات در ارتباط تصویری با نمایندگان

مجلس شورای اسلامی.

در ادامه با محور منشور اخلاقی انتخابات، اصول اساسی

این امر مهم را شرح می دهیم و بررسی می کنیم.

حکومت در اسلام

«حکومت از دیدگاه اسلام، برخاسته از

موضع طبقاتی و سلطه گری فردی یا گروهی نیست.

بلکه تبلور آرمان سیاسی ملتی هم کیش و هم فکر است که

به خود سازمان می دهد تا در روند تحول فکری و عقیدتی، راه

خود را به سوی هدف نهایی (حرکت به سوی خدا) بگشاید. ملت

ما در جریان تکامل انقلابی خود، از غبارها و زنگارهای طاغوتی

زدوده شد و از آمیزه های فکری بیگانه، خود را پاک نمود و به مواضع

فکری و جهان بینی اصیل اسلامی بازگشت و اکنون بر آن است که

با موازین اسلامی، جامعه نوین (اسوه) خود را بنا کند. بر چنین

پایه ای، رسالت قانون اساسی این است که زمینه های اعتقادی

نهضت را عینیت بخشد و شرایطی را به وجود آورد که در

آن، انسان با ارزش های والا و جهان شمول اسلامی

پرورش یابد». (برشی از فصل شیوه حکومت

در اسلام، از مقدمه قانون اساسی).

اصول اخلاقی در منشور انتخابات

در راستای حفظ باورهای دینی و اخلاقی در اجتماع،

قانون گذاران در ایران اسلامی بر خود واجب دیدند بر اساس

باورهای دینی و آنچه در بیانات بنیان گذاران انقلاب اسلامی آمده است.

برای رعایت حداکثری موازین اخلاقی، منشوری را طراحی کنند. بر اساس

منشور اخلاقی انتخابات جمهوری اسلامی ایران، «متن اصلی منشور اخلاقی

انتخابات از دو بخش، «اصول ارزش های اخلاقی» و «آیین رفتار اخلاقی در انتخابات»

تشکیل شده است. مقصود از اصول ارزش ها، کلی ترین اصول اخلاقی است که منش و

رفتارهای اخلاقی در انتخابات، لازم است با آن انطباق یابد و منظور از آیین رفتار اخلاقی،

دستورالعمل های ویژه هر یک از عناصر و ارکان دخیل در انتخابات است که به آن اصول ارزش ها

جامه عمل می پوشاند. در این منشور، اصولی برای رعایت همگان ذکر شده است. انتخابات

سالم در جمهوری اسلامی ایران، تابع اصول و ارزش های اخلاقی برآمده از متن فرهنگ دینی و

هنجارهای پذیرفته شده ملی است و همه عناصر دخیل در انتخابات، خود را به رعایت آن ها ملزم

می دانند. اساسی ترین اصولی که سلامت انتخابات را تضمین می کنند، عبارتند از: ● دین محوری

و ارزش گرایی اسلامی ● کرامت انسانی و عزت نفس ● قانون محوری و قانون گرایی ● وفای

به عهد و امانتداری ● احساس تعلق و مسئولیت جمعی ● پاسخگویی و نقدپذیری

● صداقت و راستی ● وفاق و اعتماد اجتماعی ● حق محوری و انصاف ● مشارکت

حداکثری ● هم بستگی، استقلال و اقتدار ملی ● پاکدستی و پرهیزکاری مالی

● حفظ منافع ملی و مصالح اسلامی و احترام به آن ها

رشد و تعالی فرهنگ مناسب سیاسی، اجتماعی، «منشور اخلاقی

انتخابات جمهوری اسلامی ایران، مصوب کمیته تدوین و

ترویج منشور اخلاقی انتخابات؛ ۱۳۸۸/۱/۱۳.

دین محوری

در جامعه ما همه افراد حتی

اقلیت های دینی (مسیحی، زرتشتی و

کلیمی) دین را محترم شمرده و آموزه ها و ارزش های

آن را گرامی می دارند و رعایت معنویت و احکام دینی را

ضروری می شمارند. این امر بستری مناسب برای رشد

ارزش های ناظر به اخلاق بندگی را فراهم می سازد که بر اخلاق

در حیطه های فردی و اجتماعی، تأثیری شگرف خواهد گذاشت.

احترام به ارزش های مرفی دینی، معنویت خواهی و همچنین خشوع

و سرسپردگی در برابر فرمان واراده الهی، از لوازم اخلاق بندگی مورد

تأکید ادیان آسمان به ویژه اسلام است و در این میان، توکل

و توجه به قدرت پروردگار در تمشیت امور و تحقق نتایج،

سهم بیشتری در اخلاق مناسب انتخابات دارد و زمینه

انتخاب اصلح را فراهم می آورد. همه شرکت کنندگان

در انتخابات، احترام به این اصل اساسی

را تعهد می کنند.

محوریت قانون

احترام و رعایت قوانین انتخاباتی و

دقت در حفظ حریم های قانونی، نشانه

رشد یافتگی سیاسی و اجتماعی افراد و گروه های

جامعه است. هر چند نهاد اخلاقی جامعه، گاه به نقد

اخلاقی مقررات حقوقی و قانونی می نشیند. تأکید بر

این نکته را همواره در مقدمه نقد خود لازم می داند

که قوانین مصوب یک کشور، تجلی اراده مردم و

مرجع تعیین وظایف و حقوق همه افراد و نهادها

و خلاصه ناموس اخلاقی آن کشور است و

بنابر این، رعایت حرمت آن بر همگان

الزامی است.

کرامت انسانی

توجه به ارزش های عزت نفس و کرامت

انسانی، می تواند فضایل اخلاقی مهمی را

در عرصه های مختلف زندگی فردی و اجتماعی

پیروارند. در عرصه انتخابات نیز این ارزش، ازسویی

الهام بخش معامله ناپذیری گوهر پرازج نفس انسانی با

متاع پست طمع و زری های مادی است و از دیگرسوی،

منادی شرافت ذاتی همه انسان ها و نفی هرگونه تبعیض

وستم بر آنان است. تأکید بر این دو پیام، تأثیر اخلاقی

پربرکتی بر سلامت انتخابات خواهد گذاشت.

مشارکت کنندگان در انتخابات، در همه مراحل،

التزام به این ارزش اخلاقی را بر خود لازم

می شمردند.

مسئولیت پذیری

از رسول اکرم (ص) نقل شده است

که: «أَلَاكُلِّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ؛

قَالَامِيرُ الَّذِي عَلَى النَّاسِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ.

وَالرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْهُمْ؛

بدانید که همه شما مسئولید و همه شما درباره زیردستان

بازخواست می شوید. فرمانروای مردم، مسئول مردم است و

درباره زیردستانش بازخواست می شود. مرد، سرپرست خانواده

است و درباره آنان، بازخواست می شود». مسئولیت پذیری

از لوازم ضروری برگزاری یک انتخابات اخلاقی است و

افراد و گروه های دخیل در انتخابات، هدایت بخشی

را باید سرلوحه همه اقدامات و فعالیت های

خویش قرار دهند و در جهت انجام هرچه

بهتر مسئولیت های این عرصه،

تلاش فراوان کنند.